

herbergen in het stadje bieden onderdak, eten, drinken, oudheidkundige informatie en gezelligheid.

In het najaar, de eerste donderdag in september, wordt er kermis gevierd en is er een schuttersfeest, compleet met bielemans en sapeurs. Op het weiland voor het kasteel-

bos wordt dan een „vogel” op een mast geïnstalleerd en wordt er om de koningstitel gestreden. Een folkloristisch festijn van de eerste orde!

Het Staatsbosbeheer biedt als gastheer in het reservaat een vrije wandeling op de paden.

Enige avifaunistische waarnemingen in Midden-Noorwegen in de zomer van 1968

G. L. OUWENEEL.

In juni 1968 deed zich een gelegenheid voor enige weken door te brengen in de provincies Hedmark, Oppland en Sör-Trøndelag in Noorwegen. Hoewel dit verblijf in de eerste plaats beoogde een vakantiereis te zijn, wilden wij tevens trachten broedgebieden te leren kennen van een aantal steltlopersoorten welke in Nederland in voor- en najaar plegen door te trekken. Uit eigen ervaring was bekend dat het speuren naar en vinden van vogels in Scandinavië geen gemakkelijke aangelegenheid is en niet vergeleken kan worden met de situatie als bijvoorbeeld in Nederland. Het wegnnet is uiterst dus en, zeker wat Noorwegen betreft, de kennis omtrent het voorkomen van vogelsoorten in bepaalde streken nog beperkt. Bovendien lijken uitgestrekte gedeelten van Scandinavië, met name het gebied van de naaldwouden, uitgesproken vogelarm. Urenlang kan men door de eindeloze bossen reizen zonder veel meer waar te nemen dan Vinken, Kramsvogels en de overal zeer algemene Witte kwikstaart. Dit vrijwel ontbreken van vogels geldt tevens voor de meren. Vormen onze vaderlandse meren niet zelden centra van intens vogelleven, in Scandinavië speurt men vaak tevergeefs naar enige veer op de vele meren en wanneer men

eens een Fuut, een Brilduiker of een Middelse zaagbek ontdekt is dit een uitzondering. Soms ziet men boven de bergkammen een roofvogel, welke bijna altijd een Buizerd blijkt te zijn. Na enkele dagen door dit landschappelijk bijzonder indrukwekkende gebied te hebben gereisd, is men geneigd zich af te vragen waar men de vogels moet zoeken die toch stellig ergens in dit immens grote land moeten huizen; het waterwild dat gedurende het winterhalfjaar in grote aantallen bij ons pleistert; de snippen, ruiters en plevieren die bij ons in voor- en najaar doortrekken en de roofvogels die in de nazomer en herfst nog steeds in zulke indrukwekkende hoeveelheden Scandinavië via Zuid-Zweden verlaten. De kaart van Zweden en Noorwegen geeft mogelijk een antwoord op deze vraag. Zoals reeds gezegd zijn de landen enorm uitgestrekt en is het wegnnet dun. Vooral in het midden en het noorden van het schiereiland liggen de wegen honderden kilometers uit elkaar. Tussen deze wegen liggen bossen, bergen, meren en moerassen, gebieden dus welke uitsluitend te voet zijn te bereizen. Om een dergelijke streek enigszins te leren kennen, laat staan op zijn vogelbevolking te inventariseren, dient men maanden uit te trekken.

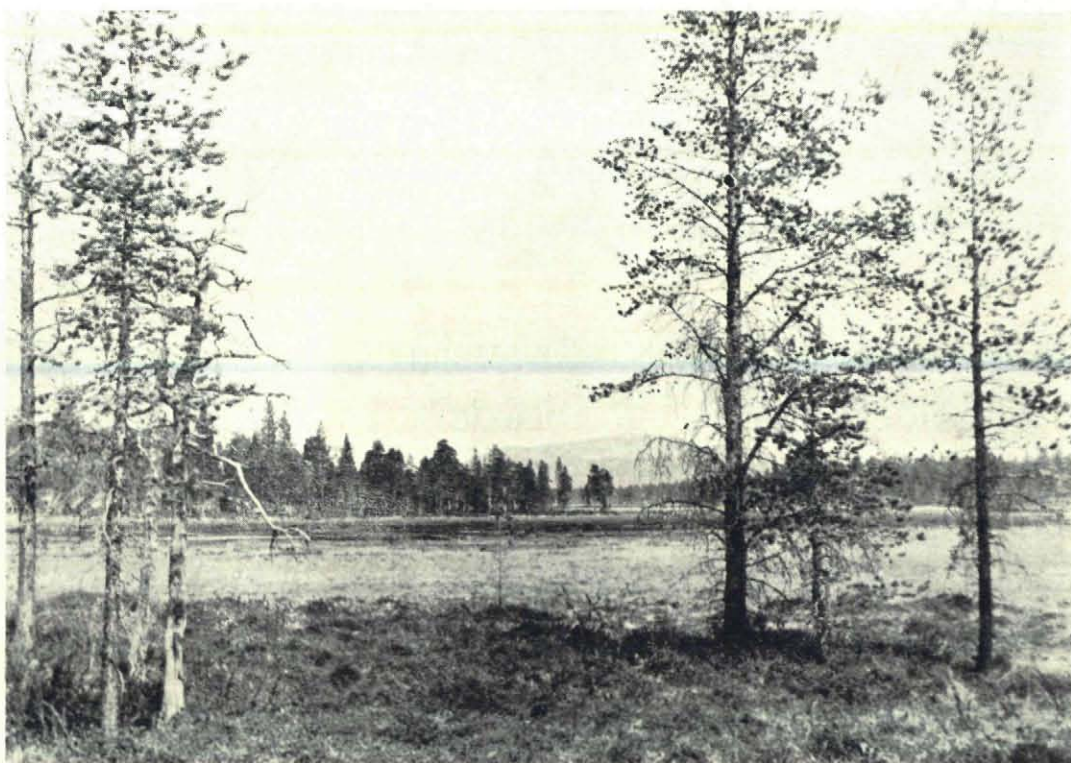

Fig. 1. *Landschapstype aan de oevers van Femunden, broedplaats van Regenwulp en Groenpootruiter.*

Zeker is echter dat, afgezien van de vogelbergen aan de Noorse kust, de vogeldichtheid per vierkante kilometer in Scandinavië geringer is dan die in Nederland. Wij waren ons er dan ook van bewust dat, wilde de reis althans op ornithologisch gebied enige kans van slagen hebben, deze goed voorbereid moest worden. Daar enkele leden van het gezelschap Värmland, de provincie waarin de Zweedse schrijfster Selma Lagerlöf leefde en werkte, wilden leren kennen, reisden we via Göteborg, Karlstad en Sunne naar het noorden. Gedurende de overtocht over het Kattegat namen wij een Velduil waar die laag boven zee in zuidelijke richting vloog; zo lang de vogel binnen gezichtsbereik bleef werd hij fel geattaqueerd door een tweetal Grote sterns.

Nabij Karlstadt werd een Grauwe gors gezien, een vogelsoort die op het punt staat uit Zweden te verdwijnen (1). Even ten noorden van dezelfde plaats ontdekten wij bij Ned Frykenmeer een Visarend en boven de kampeerterreinen nabij Säfte en Syslebäck verschenen 's avonds baltsende Houtsnippen.

Op de 12e juni werd Femundsvika bereikt, de zuidpunt van het langgerekte meer Femunden in Oost-Noorwegen. In de geraadpleegde literatuur hadden wij geen gegevens omtrent deze streek kunnen vinden. Vanuit Femunden stroomt de Trysil elf naar het zuiden, Zweden binnen, waar men de stroom Klaralven noemt. Onder deze naam is de rivier beroemd geworden door de houttransporten die er op plaatsvinden.

Dit transport, dat grotendeels in het voorjaar gebeurt wanneer de rivieren zijn ontdooid, levert een magnifiek schouwspel op. Mede door deze gemakkelijke wijze van afvoer is de streek rondom Femunden zeer belangrijk geworden voor de produktie van hout. Hoewel in Noorwegen de aanplant van hout de kap, welke ca. 12 miljoen m³ belooft, overtreft, zagen we in de streek rondom Femunden veel kaalgekapte hellingen welke naargeestig aandeden. De oevers van het meer echter zijn grotendeels ongegrept met uitgestrekte moerassen, afgewisseld door berkenbroek en op de hoger gelegen terreinen naaldhout (fig. 1). Half juni had het voorjaar nog maar juist zijn intrede gedaan: de sneeuw op de bergen rondom het meer lag op sommige plaatsen nog tot ver onder de boomgrens, welke hier tot ongeveer 900 meter reikt. Langs de oevers van beken en meren bloeiden overal Dotterbloemen en de vele aanwezige Huiszwaluwen waren nog maar nauwelijks met nesten aangevangen. De streek bleek zowel vanuit landschappelijk als vanuit natuurhistorisch standpunt bezien bijzonder boeiend zodat, in tegenstelling tot de aanvankelijke plannen, het verblijf tot een kleine week uitliep.

De eigenaar van het kampeerterrein, met wie wij 's avonds contact opnamen teneinde mogelijke gegevens omtrent het voorkomen van vogels te verkrijgen, kende slechts één categorie vogels, namelijk degene die werd geschoten. Deze categorie bleek echter bijzonder groot. Nog afgezien van het Auerhoen, waarover de man zich bijzonder enthousiast uitliet, betuigde hij duidelijk zijn spijt over het feit dat de Steenarend en de Oehoe nog maar zelden in de streek werden geschoten. Voorts verklaarde hij dat er ook weinig kans bestond Kraanvogels aan te treffen, daar deze eveneens zelden werden buitgemaakt. De houding van deze Noor

t.o.v. de roofvogels bleef ook na een lange discussie onverzoenlijk. We weten niet of het aan hem lag dat de streek rondom het meer van Femunden zo arm was aan roofvogels: één enkele Sperwer was de enige vertegenwoordiger van de groep die gedurende de gehele week werd waargenomen. Het is uiterst jammer dat men in dit land, dat door zijn ruige landschappen en geringe bevolkingsdichtheid een van de laatste bolwerken voor enkele elders in Noordwest-Europa zeldzaam geworden roofvogelsoorten zou kunnen vormen, zo streng oordeelt over deze groep. Verscheidene soorten kennen geen enkele bescherming en enkele provincies gaan zo ver dat men premies uitbetaalt voor het afschieten van roofvogels. Dat het hier om belangrijke aantallen kan gaan, blijkt wel uit de cijfers die voor 1966 werden gepubliceerd: in dat jaar werden premies uitgekeerd voor het doden van 189 arenden, 1067 Haviken, 171 Sperwers, 38 valken en 31 Oehoes. Heel vreemd is dat de provincie Sogn og Fjordane premies uitkeerde voor het doden van 40 Goudvinken (2). Vooral in Zweden ageert men scherp tegen het Noorse standpunt. Ook dit land heeft de laatste jaren zijn roofvogelstand zien afnemen en men tracht er door het instellen van beschermende maatregelen erger te voorkomen. De Zweedse Steenarenden, die voor het merendeel huizen in het bergachtige westelijk gedeelte van het land, overschrijden gemakkelijk de honderden kilometers lange grens tussen de beide landen en worden dan niet zelden in Noorwegen afgeschoten. Hoe ernstig de situatie in Zweden voor enkele soorten roofvogels inmiddels is geworden, blijkt uit het cijfermateriaal dat „Sveriges Natur” enkele jaren geleden publiceerde. In geheel Zweden werden voor 1965 16 paar Slechtvalken vastgesteld, waarvan 8 paar broedresultaten boekten; deze

Fig. 2. *Regenwulp*. Femunden 15-6-1968.

soort was hierdoor in het land zeldzamer geworden dan de Giervalk. In datzelfde jaar telde men in Zweden 42 paar Zeearenden, waarvan 10 paar jongen grootbrachten, tegen 48 paar Zeearenden, waarvan 17 paar broedresultaten hadden in 1964. Weliswaar is het bekend dat de Zeearend niet ieder seizoen tot broeden komt, maar de toenemende onvruchtbaarheid van deze soort is niettemin zeer onrustbarend (1). Hier komt nog bij dat de streek in Zweden waarin de Zeearend zijn grootste populatiedichtheid bezit, het uitgestrekte Stockholmse scheregebied, een belangrijk recreatiegebied vormt. Hoewel de Zeearend vroeg in het seizoen met nestelen aanvangt, gaat de verontrusting toch steeds meer een rol spelen: zo leverde de gehele Stockholmse archipel in 1967 geen enkel positief broedgeval op. Een derde soort die in Zweden bedenkkelijk in aantal terugloopt, is de Oehoe. Dacht men in 1965 nog op ca. 130 paar van deze

prachtige uil te kunnen rekenen, in 1967 kwam men nog niet tot 100 paar. Betrekkelijk groot is het aantal Oehoes dat men in Zuid- en Midden-Zweden de laatste jaren met vergiftigingsverschijnselen heeft aangetroffen. Bovendien kampt ook deze soort met een afnemende vruchtbaarheid. Onduidelijker is de situatie in Noorwegen. Recent heeft men vastgesteld dat in dit land de Oehoe vooral langs de Atlantische kust met zijn talloze kale, veelal onbewoonde rotseilanden huist. De zeevogels die op deze eilanden broeden, vormen hier de belangrijkste voedselbron voor de Oehoe. Een onderzoek naar deze soort is in Noorwegen nog gaande maar de opgave van verscheidene honderden paren Oehoes alleen voor de Noorse westkust is tamelijk hoopvol (med. Dr. Willgoths). Evenals in Zweden is de Slechtvalk in Noorwegen tegenwoordig niet talrijker dan de Giervalk. Voor wat betreft de Giervalk lopen de meningen

nogal uiteen. Enkele onderzoekers vinden een stand van 20 paar Giervalken een verantwoorde opgave; andere spreken van 150 paar. Dr. Barth echter acht een schatting van 100 paar Giervalken niet te hoog. Ook over het aantal Zeearenden en Steenarenden dat Noorwegen bewoont, wordt verschillend geoordeeld. Het zou zeker aanbevelenswaardig zijn indien een grondig onderzoek werd ingesteld naar het aantal broedparen van beide soorten.

De eerste dag van het verblijf bij Femunden leverde dadelijk enkele waardevolle gegevens op. De oostelijke oever van het meer, speciaal de gebieden langs de weg tussen Sorken en Röstvollen, bleek bijzonder vogelrijk. In de uitgestrekte moerassen die zich aan beide zijden van de weg bevinden, was de Groenpootruiter de algemeenste steltloper. In vrijwel alle daarvoor in aanmerking komende biotopen kon tenminste één paartje worden vastgesteld. Opvallend was dat Kieviten deze moerassen kennelijk een aantrekkelijk broedterrein achtten: we vonden enkele legsels welke zonder uitzondering op pollen lagen temidden van de sponsachtige veenbodem. Op de kiezelachtige oevers van de meren ontmoetten we herhaaldelijk Oeverlopers en tot tweemaal toe werd bij het doortrekken van berkenbroek een paartje Witgatjes opgejaagd. Ook zagen wij in deze streek voor het eerst flinke aantallen waterwild. Op de meren verbleven Middelste zaagbekken en koppels Brilduikers. In de moerassen joegen we herhaaldelijk Smienten en Wintertalingen op; slechts éénmaal werd een paartje Wilde eenden waargenomen. Op één van de kleinere meren ten noorden van Sorken hield zich voortdurend een vlucht kuifeendwoerden op. Ondanks de sombere voorspellingen van de eigenaar van het kampeerterrein werd reeds op de eerste dag een Kraanvogel waargenomen. De vogel, een volwas-

sen exemplaar, foerageerde in een klein moeras op nog geen 30 meter afstand van de weg. Toen de wagen werd gestopt, liep hij met bedaarde passen uit onze richting en verdween in het berkenbos aan de overzijde van het moeras. Daar de streek rondom Femunden binnen het broedgebied van deze soort valt, leek het niet onwaarschijnlijk dat de vogel ergens in de buurt zou nestelen; een bevestiging van dit vermoeden kon echter niet worden verkregen. Opvallend talrijk was het Moerassneeuwhoen. Op iedere excursie werden wel enkele van deze hoenders opgejaagd. Deze vogels hebben de vreemde eigenschap onder het vliegen telkens om te kijken, hetgeen een typisch tafereel oplevert. Van de zangvogels namen we, afgezien van de vele Kramsvogels en Vinken, geregeld Boompiepers, Fitissen en Kepen waar. De *thunbergi*-vorm van de Gele kwikstaart werd enkele malen gezien. Onverwacht was de ontmoeting met een tweetaal Taiga-gaaien.

Fig. 3. Broedende Regenwulp. Femunden 15-6-1968.

Een van de volgende dagen troffen we een ander, bijzonder rijk veengebied aan langs de oever van Isteren, een meer dat is gelegen aan de zuidwestzijde van Femunden. Naast de ook hier aanwezige Groenpootruiters, Oeverlopers en Kieviten vonden we in een moeras op betrekkelijk korte afstand van elkaar drie legsels van de Regenwulp (fig. 2 en 3), een soort waarvan het broeden in deze streek nog nooit met zekerheid kon worden vastgesteld (med. Prof. Haftorn). In hetzelfde moeras bevond zich ook een Kemphaan; het bleef echter twijfelachtig of deze hier broedde. Met meer zekerheid kon dit worden gezegd van de Klapekster; deze zagen we telkens heen en weer vliegen. Gebrek aan tijd belette ons een nader onderzoek in te stellen. Opmerkelijk was nog dat boven de oeverlanden van Isteren talrijk een kleine soort parelmoervlinder vloog die nergens anders in de streek werd aangetroffen.

Dovre Fjell, de honderden vierkante kilometers metende hoogvlakte ten noorden van het spoor- en wegenknooppunt Dombås, staat bij de Noren hoog aangeschreven. Hier gaat de zo op eenzaamheid gestelde Noor vissen; hier vindt hij de ruimte en de mogelijkheden om zijn geliefde bergtochten te maken. Groot is het aantal Noorse mythen en sagen waarin de Dovre Fjell een rol speelt. Mede door de bekendheid die de hoogvlakte geniet, is het niet verwonderlijk dat men in 1923 reeds er toe overging een overigens klein gebied tot vogelreservaat te verklaren. Dit beschermde gebied, Fokstumyra genaamd, was reeds in het begin van de vorige eeuw befaamd om zijn vogelrijkdom. Hoewel het reservaat landschappelijk zeker niet illustratief is voor de over het algemeen kale Dovre Fjell — Fokstumyra bestaat voornamelijk uit meren, moerassen en dwergberkarealen (fig. 4) — vinden vrijwel alle vogelsoorten die op de hoog-

vlakte broedend zijn aangetroffen in of rondom het reservaat geschikte nestelplaatsen. Fokstumyra ligt enkele kilometers ten noorden van Dombås, vlak langs de grote weg naar Noord-Noorwegen. Het reservaat dankt zijn naam aan de Foksa, een stroompje dat het gebied in de lengte doorsnijdt. Doordat in het begin van deze eeuw in toenemende mate verzamelaars van eieren en vogels in het gebied gingen opereren, namen toen reeds enkele vogelsoorten zienderogen in aantal af. De Breedbekstrandloper werd voor het laatst in 1907 waargenomen en de Kemphaan in 1897. Deze soort keerde echter in 1958 terug en bewoont thans het reservaat in een redelijk aantal. Sinds het gebied onder bescherming staat heeft de vogelstand zich geleidelijk aan hersteld; tot dusver werden 54 soorten binnen de grenzen van Fokstumyra broedend aangetroffen. Met uitzondering van een speciaal voor belangstellenden uitgezet pad is het verboden tussen 25 april en 8 juli het reservaat te betreden. Het desbetreffende pad leidt door een van de boeiendste gedeelten van het gebied maar is, althans dit was tijdens ons verblijf het geval, bij hoge waterstanden nauwelijks te volgen.

Ongetwijfeld is de Kraanvogel een van de belangrijkste broedvogels van Fokstumyra. De populatie krimpt de laatste jaren in, hetgeen volgens Kvarne te wijten is aan de toenemende onrust in en rondom het reservaat. In 1968 waren er drie paar aanwezig geweest waarvan slechts één paar een jong had weten groot te brengen: de legsels van beide andere paren waren door hoge waterstanden in de maand mei verdronken. De bewaker van het reservaat verklaarde dat eind juni de jonge Kraanvogels reeds vliegvlug plegen te zijn. Dit vroege tijdstip verbaasde ons enigszins; op 23 juni echter zagen wij een vlucht van 11 Kraanvogels, waaronder enkele eerstejaars-exemplaren,

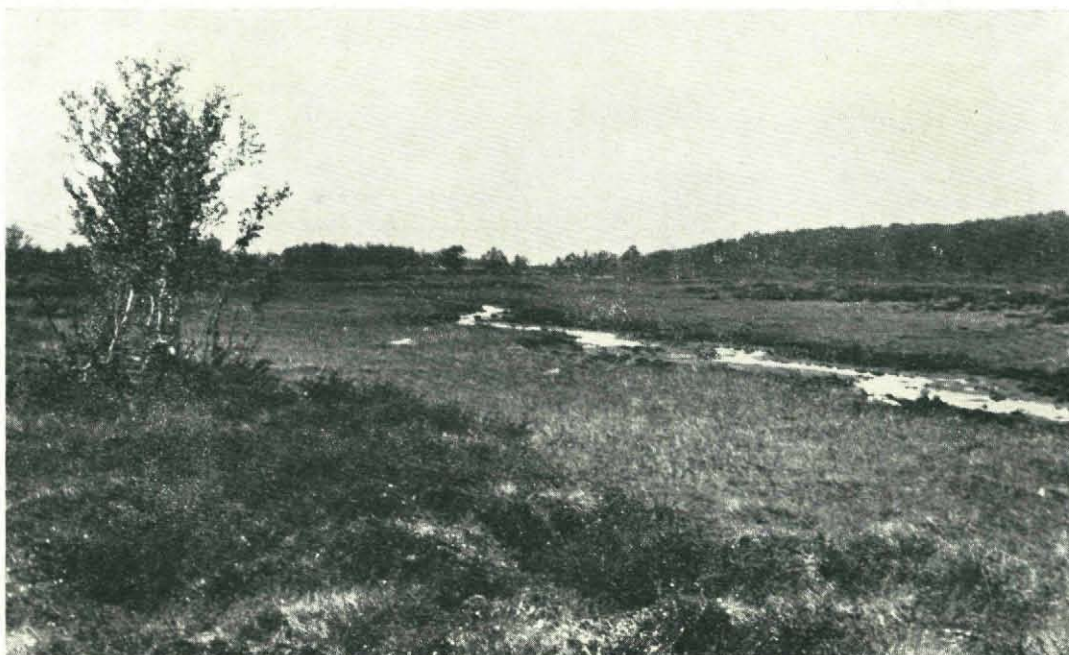

Fig. 4. *Type landschap in Fokstumyra.*

foerageren op een korenveld nabij Ringebu in Gudbrandsdalen. In Fokstumyra namen wij de soort slechts één maal waar. Rijk is het gebied aan steltlopers, waaronder enkele interessante soorten: Tureluur, Groenpootruiter en Bosruiter waren regelmatige verschijningen. Vooral de Bosruiter (fig. 5) bleek in en om het reservaat een gewone broedvogel: een taxatie van enkele tientallen paartjes was stellig niet te laag. We ondervonden dat de soort in zijn broedgebied geheel niet schuw blijkt te zijn. Toen tijdens één van de excursies in een zeer vochtig terreingedeelte bij toeval een legsel werd gevonden doordat een exemplaar vlak voor ons uit een zeggepol opvloog, bleef de vogel op enkele meters afstand luid alarmeren. De meest karakteristieke vogel van de kale hoogvlakte is de Goudplevier. De wandeling tijdens de lichte Scandinavische zomernacht over de fjell, waarbij overal de melodieuze roep van de Goudplevier klonk, vormt een

van de mooiste ervaringen van de reis. De Morinelplevier broedt niet binnen de grenzen van Fokstumyra; deze soort wordt wel geregeld waargenomen op de hoger gelegen hellingen rondom het reservaat. Tijdens ons verblijf vonden Zweedse ornithologen deze soort broedend op de hellingen van de 2300 meter hoge Snöhetta, de hoogste top van de Dovre Fjell. De omstandigheid dat Fokstumyra in Scandinavië de zuidelijkste broedplaats vormt van de Grauwe franjepoot was destijds één van de redenen dat het gebied tot reservaat werd verklaard. Sindsdien heeft de soort zich goed weten te handhaven en broedt ook op enkele andere plaatsen op de Dovre Fjell; het bestand wordt momenteel op ongeveer 50 paar geraamd (med. Kværne). Wij constateerden dat de Grauwe franjepoot een voorkeur heeft voor kleine plasjes met een dichte oevervegetatie, bv. dwergberken. Op de 21e juni was er gelegenheid langdurig de wijze

Fig. 5. *Bosruiter* in *Fokstummyra*.

van voedselzoeken van deze soort te observeren. Op een plasje van ca. 125 vierkante meter bevonden zich 5 exemplaren waaronder 2 wijfjes, te herkennen aan de markantere tekening van het verenkleed. Het plasje was zo ondiep dat allerwege de sprietten van de biesachtige vegetatie enkele decimeters boven het wateroppervlak uitstaken. Zoals overal in het reservaat hing ook hier een dicht gordijn van insecten boven het plasje. Niet alleen pikten de franjepoten de insecten van het wateroppervlak, maar veelvuldig verhieven de vogels zich met ongelooflijke snelheid uit het water teneinde de insecten te bemachtigen die zich op de uiteinden van de biezen hadden neergezet. Het schouwspel dat de snel heen en weer zwemmende, warmgetinte franjepootjes in het door de zon beschenen water opleverde, was bijzonder kleurrijk. Talrijk broedt de Watersnip in Fokstummyra. In de vorige eeuw kon de Poelsnip eveneens tot de

broedvogels van het reservaat worden gerekend, maar tussen 1907 en 1958 werd deze soort niet waargenomen. Sedert 1958 echter wordt de afwijkende „baltzang” nu en dan gedurende het broedseizoen gehoord. Nog een steltloper die zich recent in Fokstummyra heeft gevestigd is de Regenwulp, waarvan wij tenminste drie paartjes konden vaststellen. Tenslotte namen wij één maal een Temminck's strandloper waar, een soort die de laatste jaren regelmatig in het reservaat wordt gezien en die zeer waarschijnlijk in 1966 voor het eerst ter plaatse heeft genesteld.

Voor wat betreft het waterwild troffen we hier vrijwel dezelfde soorten aan als bij Femunden. Dagelijks zagen wij Wintertalingen, Wilde eenden en Smienten. Van de duik-eensoorten broeden Kuifeend, Zwarte zee-eend en Grote zee-eend in Fokstummyra. Vermeldenswaard is dat in 1962 en 1963 de Dwerggans in het gebied heeft gebroed. Buitengewoon genoten we van de Parel-duikers. Deze fraai getinte duiker konden we dagelijks in paren of drietallen waarnemen op Harrtjern, een meer dat net buiten het reservaat ligt en waarop de soort regelmatig nestelt.

De Bonte kraai buiten beschouwing gelaten is de talrijkste predator van het gebied de Blauwe kiekendief; in 1968 konden in Fokstummyra drie nestelende paartjes worden vastgesteld. Het aantal roofvogels dat zich jaarlijks op de Dovre Fjell ophoudt, is sterk afhankelijk van de voorhanden zijnde prooi, i.c. Lemmingen. In 1967, toen deze kleine zoogdieren in grote aantallen optraden, brachten niet minder dan zes paartjes Blauwe kiekendieven in Fokstummyra jongen groot. In datzelfde jaar broedden tevens tenminste zes paartjes Ruigpootbuizerden in de bergen rondom het reservaat. Ook de Velduilen waren in 1967 talrijker (med. Kvarne). De Ruigpootbuizerd ontbrak dit

jaar geheel. Het Smelleken namen we één maal waar, maar zowel Slechtvalk als Giervalk, soorten waarop we overigens ook niet hadden gerekend, werden niet gezien. Hoewel de Giervalk nog wel op de zuidelijker gelegen Hardangervidda schijnt voor te komen, is de uit de literatuur bekende horst op de Dovre Fjell reeds jaren verlaten. Van de zangertjes was het algemeen voorkomen van het Blauwborstje — de roodgesterde vorm — een evenement; de zeer welluidende zang van de in het geheel niet schuwe vogel was overal in het gebied te beluisteren. Rietgors, Keep, Tapuit en Fitis bleken eveneens talrijk; het Paapje namen we één maal waar. Opvallend was nog dat wij in Fokstumyra voor het eerst gedurende de reis een Koperwiek waarnamen, hetgeen de enige ontmoeting met deze lijstersoort zou blijven. De Kramsvogel daarentegen werd in alle biotopen, tot ver boven de boomgrens, overvloedig aangetroffen. Rond onze kampeerplaats bij Dombås vonden we tientallen nesten met jongen die op uitvliegen stonden. Hier was duidelijk van kolonievorming sprake.

De Noren hebben niet nagelaten velerlei souvenirs te vervaardigen waarvan wordt

verwacht dat ze de toerist zullen herinneren aan zijn bezoek aan de Dovre Fjell. Op vrijwel al deze snuisterijen prijkt de Muskusos als symbool van de hoogvlakte. Reeds in het begin van de dertiger jaren heeft men een aantal van deze merkwaardige herkauwers op de Dovre Fjell uitgezet. De stam floreerde echter niet, zodat men later nogmaals enkele exemplaren aan het bestand heeft toegevoegd. Momenteel zwerven er nog steeds Muskusossen rond en onlangs heeft men besloten dat gedeelte van het gebied waarop de dieren zich meestentijds ophouden voor belangstellenden af te sluiten. Gedurende ons bezoek vertoonden zich dagelijks enkele exemplaren op een aan de noordzijde gelegen helling in Drivdalen. De Muskusossen waren vanaf de weg goed zichtbaar en daar ieder deze min of meer legendarische dieren wilde zien waren verkeersopstoppen ter plaatse het gevolg. Weliswaar dient de Muskusos, althans wat onze historische tijd betreft, niet tot de oorspronkelijke fauna van de Dovre Fjell te worden gerekend, maar het is toch te hopen dat dit interessante zoogdier zich hier kan handhaven.

Litteratuur:

1. G. Otterlind en I. Lennerstedt: Den svenska fågelfaunan och biocidskadorna. Vår Fågelvärld 23 (1964).
2. Sveriges Natur: jaargang 58 nr. 1 (1967).
3. Alan Davidson: A bird watcher in Scandinavia. Champman & Hall, London 1954.
4. G. P. Dementiew: Der Gierfalk. Die neue Brehm-Bücherei 1960.
5. E. K. Barth: Fokstumyra. Aas & Wahl 1967.
6. C. M. J. Maliepaard en A. de Vos: Dieren sterven uit. Elsevier, Amsterdam 1961.

